

HAAVOITTUNUT ENKELI

MAAMME TAULUT / OSA 2

MAAMME TAULUT ON ATENEUMIN TAIDEMUSEON JA HELSINGIN SANOMIEN YHDESSÄ TUOTTAMA ILMOITUSSARJA SUOMEN TAITEEN IKONEISTA JA TARINOISTA NIIDEN TAKANA.

HUGO SIMBERG 1873–1917

Hugo Simberg syntyi Haminassa juhannuspäivänä 1873. Lapsia suurperheessä oli yhteensä 17. Nuori Hugo käytti yökaudet piirtämiseen ja tiesi jo varhain ryhtyvänsä taiteilijaksi.



KORPISEN SIELUNMAISEMAN KESKELLÄ HUGO SIMBERGISTÄ KASVOI MYSTIKKO, MÖRKÖJEN JA PIRUPARKOJEN YSTÄVÄ. HÄNEN TEOKSENSA SYÖPYYVÄT MIELIIN JA PUHUTTELEVAT KUIN SAARNAT. HAAVOITTUNUT ENKELI KOSKETTAA JOTAIN ERITYISTÄ SISIMMÄSSÄ.

SYMBOLISMI NOUSI SUOMALAISEN TAITEEN KULTAKAUDELLA

1890-luvun ajan kohtainen kansainvälinen taidetyyli oli symbolismi. Taiteilijat innoituivat varhaisista uskonnoista, kansanperinteestä, myyteistä ja tarinoista. Symbolistit uskoivat, että ihmismielen pohjalla, arkiajattelun tavoittamattomissa, on salattu todellisuus, jonka taiteilija voi teosten välityksellä loihtia esiin. Hugo Simbergin teokset herättivät kansainvälistä huomiota kun hänet palkittiin Pariisissa maailmannäyttelyssä vuonna 1900.



MAAN KORVESSA KULKEVI

1800-luku oli enkelikuvien kulta-aikaa. Suojelusenkelien kuvat levisivät koteihin ja enkelipatsaat kaupunkkeihin. Perinteinen suojelusenkeli johdattaa lapsia, mutta Simbergin maalauksessa lapset suojelevat enkeliä. Simbergin enkeli ei ole kaikkivoipaa henkiolento vaan lihaa ja verta.



TOINEN ENKELI PÄÄTYI SEINÄÄN

Pari vuotta *Haavoittuneen enkelin* jälkeen Simberg maalasi siitä uuden version Tampereen tuomiokirkon päätyseinään. Töölönlahden maisemien sijaan freskon taustalla kohoavat tamperealaiset tehtaaniiput. Teos on vain osa Simbergin toteuttamaa kirkon koristelua, joka herätti aikanaan keskustelua ja paheksuntaakin. Haavoittunut enkeli, alastomat pojat ja käärme holvin korkeimmalla kohdalla eivät olleet aivan tavallisia kirkko-maalauksen aiheita.



MURHETTA VAI TOIVOA

Aiheen ja värien puolesta maalauksessa voi nähdä surua ja alakuloa. Osoittaako maalauksen suosio suomalaisten taipumusta melankoliaan? Vai puhutteleeko meitä maalauksessa kuvattu välittäminen: heikommasta huolehditaan ja kaveria ei jätetä.

KUOLEVAT KUKAT

Mitä tapahtui ennen kuin enkeli nostettiin paareille? Löysivätkö pojat loukkaantuneen ja lohduttivat tätä kukkakimpulla? Onko hän samaa sukua kuin H. C. Andersenin sadun pieni merenneito, joka maksoi kovan hinnan saadakseen olla vähän aikaa Ihminen.

AJATUSVIIVA

Kun *Haavoittunut enkeli* oli ensimmäistä kertaa esillä 1903, oli sen nimenä pelkkä ajatusviiva. Simbergiä pyydettiin monta kertaa selittämään teostaan, mutta sitä hän ei halunnut tehdä.

VAAKALINJAT

Simbergin teoksen maisema rakentuu horisontaaleista kerroksista.



HUGO SIMBERG: HAAVOITTUNUT ENKELI, 1903. TEOS KUULUU ATENEUMIN TAIDEMUSEON KOKOELMIIN.

LOPULLINEN MUOTO VALOKUVISTA

Toipilaana ollessaan Simberg keräsi aiheita töihinsä kamerallaan. Hän käytti Töölönlahdelta ottamia valokuvia *Haavoittuneen enkelin* suunnittelussa. Valokuvat olivat dokumentointiapu, eivät mikään taideprojekti. Liittämällä kuvia yhteen hän sai aikaan puhtaan yleisnäkymän, maiseman, joka siirtyi maalauksen taustaksi.



TÖÖLÖNLAHDELLA KULJET KESKELLÄ MESTARITEOSTA

Haavoittuneesta enkelistä syntyi monta luonnosta: yhdessä enkeliä kantavat pirut, toisessa häntä vieään kottikärryissä. Nuorten kantajien on uskottu suuntaavan kohti puiston reunalla sijaitsevaa Raajarikojen kartanoa. Maalauksen taustalla näkyvä piskuihen Töölönjoki on nykyään kuivunut, mutta maisema on yhä tunnistettava.

KÄRSIMYS JA LUOVUUS

Haavoittunutta enkeliä työstäessään Simberg poti vakavaa hermosairautta, jota syfilis pahensi entisestään. Myös hänen mielenterveytensä horjui. Voidaan kysyä, kuinka paljon taiteilijan oma sairauttunne vaikutti enkelin hahmon muotoutumiseen.



MYSTIKKO JA SADUNKERTOJA

Simberg halusi kuvata sellaista, millä ei ole näkyvää muotoa: unia, haaveita, sisäisiä maailmoja. Syksystä ja pakkasesta tuli hänen maalauksissaan persoonallisia olentoja samaan tapaan kuin vanhoissa kansansaduissa. Enkeleiden lisäksi teosten tärkeitä hahmoja olivat pirut ja kuolema. Simbergin kuvaamina pelottavkin hahmot saivat humoristisia ja ystävällisiä piirteitä.



MYÖHEMPIEN AIKojEN ENKELEITÄ

Simberg ei selittänyt töitään. Hänelle oli tärkeintä herättää katsojassa tunnereaktio, millainen tahansa. Ehkä juuri *Haavoittuneen enkelin* moniselitteisyys on innoittanut lukuisia taiteilijoita uusiin tulkitointeihin teoksesta. Vierieissä kuvassa enkelin näyttämö-tulkinta osana Ateneumin taidemuseon järjestämää lasten ja nuorten draamatyöpajaa.